

İSM-İ FÂ'İL (ETKEN ORTAÇ)

İsm-i fâ'il (etken ortaç), fiilin gösterdiği iş ve hareketi yapan şahıs ve nesneyi belirler. Türkçede fiil köküne -an, -en eki getirilerek yapılır. Yap-an, gez-en, gid-en gibi. İsm-i fâ'iller geçici olan, devamı olmayan özellik ve durumları belirtirler. İsm-i fâ'iller ma'lum fiillerden yapılır. Meçhûl fiillerden ism-i fâ'il yapılmaz. İsm-i fâ'il üç harfli fiillerde فاعل fâ'il kalıbında, mezîdûn fih sülâsî masterlarda ise başa mim م getirilmek suretiyle değişik kalıplarda yapılır.

SÜLASİ MÜCERRED (ASLI ÜÇ HARFLİ) FİİLLERİN İSM-İ FÂ'İLİ: فاعل FÂ'İL

Arapçada kalıplar فعل fe'ale fiiline göre yapılır. فعل fe'ale köküne eklenen harfler bu kalıba sokmak istediğimiz fiile de aynen eklenir. Kalıbın harekesi yeni türetilen kelimeye uygulanır.

فعل	fe'ale	kıldı, yaptı	فاعل	fâ'il	yapan, eden
كتب	ketebe	yazdı	كاتب	kâtib	yazan
علم	'alime	bildi	عالم	'âlim	bilen, bilgili olan
طلب	talebe	istedi	طالب	tâlib	isteyen

İSM-İ MEF'ÛL (Edilgen Ortaç)

“İsm-i mef'ûl, fiilin ifâde ettiği iş ve harekete mâruz kalan kimse veya nesneyi gösteren ve onun sıfatı olan kelimedir.” Türkçede edilgen (pasif) fiillerin master köküne -an, -en eki getirilerek yapılır. Çalın-mak çalınan, çalınmış, görül-mek, görülen, görülmüş. Geçişsiz olan fiillerden ism-i mef'ûl yapılamaz.

SÜLASİ MÜCERRED (ASLI ÜÇ HARFLİ) FİİLLERİN İSM-İ MEF'ÛLÜ: مفعول : MEF'ÛL

Aslı üç harfli (sülâsî mücerred) fiillerin ism-i mef'ûlü (edilgen ortaç) مفعول mef'ûl kalıbında gelir. فعل fe'ale, mef'ûl مفعول şekline girerken hangi zaid harfleri ve hangi hareketleri almışsa üçlü edilgen bir fiile aynı işlemleri yaparak ona ism-i mef'ûl anlamı kazandırmış oluruz. Yapılacak şey iki harf eklemektir. Üçlü kökün başına م harfi getireceğiz. Mim'in harekesi hep üstündür. -me veya -ma kısa vokaliyle okunur. Kökün ikinci harfinden sonra da و vav getireceğiz. Arapça kelimelerde و vav uzun u “û” sesi verdiği için ism-i mef'ûlün ikinci hecesi uzun u “û” sesinde okunur.

فعل	fe'ale	yaptı	مفعول	mef'ûl	yapılan, yapılmış
كتب	kütibe	yazıldı	مكتوب	mektûb	yazılan, yazılmış
قتل	ķutile	öldürüldü	مقتول	maķtûl	öldürülen, öldürülmüş
ذكر	zukire	anıldı	مذكور	mezkûr	anılan, anılmış